

Çevresel Vatandaşlık Eğitime Bakış

Pratik Fikirleri olan Öğretmenlerin Çevresel Vatandaşlık Eğitimini Uygulaması için bir Kitapçık

Çevresel Vatandaşlık Eğitime Bakış

Bu kitapçık, COST (Avrupa Bilim ve Teknoloji İşbirliği) tarafından desteklenen, Cost Eylemi ENEC - Avrupa Çevresel Vatandaşlık Ağı (CA16229) çalışmalarına dayanmaktadır.

COST (Avrupa Bilim ve Teknoloji İşbirliği), pan-Avrupa hükümetlerarası bir çerçevedir. Misyonu, yeni kavram ve ürünlerin ortaya çıkmasını sağlayan bilimsel ve teknolojik gelişmeleri meydana getirmek ve böylece Avrupa'nın araştırma ve inovasyon kapasitelerinin güçlendirilmesine katkıda bulunmaktır.

Funded by the Horizon 2020 Framework Programme of the European Union

**European Network for
Environmental Citizenship**

Cost Action CA16229

Hibe Sahibi Kurum:

ISBN: 978-9963-9275-7-9

Kaynakça:

ENEC Consortium (2019). *Education for Environmental Citizenship In Focus*. Lemesos, Cyprus: European Network for Environmental Citizenship – ENEC Cost Action.

Bu kitapçıkta, aşağıdaki kitap bölümü esas alınmıştır :

Hadjichambis, A. Ch. & Paraskeva-Hadjichambi D. (2019). Education for Environmental Citizenship: the pedagogical approach. In: A. Ch. Hadjichambis, P. Reis, D. Paraskeva-Hadjichambi et al. (Eds) *Conceptualizing environmental citizenship for 21st century education* (pp 260-290). Cham, Switzerland: Springer.

Fotoğraflar:

Shutterstock

Bu kitapçık ücretsizdir. Kaynak belirtilmek şartı ile yeniden kullanılabilir. Kaynak gösterilerek eğitim amaçlı olarak kullanılabilir.

Türkçe'ye Çeviriden Sorumlu:

Hasan Volkan Oral

Aliye Suna Erses

Erkan Çermik

İçindekiler

Önsöz	6
Giriş	7
ÇVE Tanımı	9
ÇVE Modeli	10
Temel Kavramlar	11
Değişim Elçileri	11
Çevresel Problemleri Çözmek	11
Çevresel Problemlerin Önlenmesi	11
Sürdürülebilirliğin sağlanması	12
Doğa ile sağlıklı ilişki	12
Çevresel haklar ve görevler	12
Yapısal nedenler	13
Sivil Katılım	13
Kuşak İçi Adalet	13
Kuşaklararası Adalet	14

ÇVE pedagojik yaklaşımı	15
Araştırma - Sorgulama	16
Eylemleri Planlama	17
Sivil Katılım	18
İletişim Ağları ve Paylaşım	19
Çevresel ve Sosyal Değişimi Sürdürmek	20
Değerlendirme ve Yansıtma	21
ÇVE pedagojik yaklaşımı	22
Kaynakça	23
Teşekkür	24
ENEC Yönetim Kurulu	26

Önsöz

Çevresel vatandaşlık, herhangi bir çevre politikasının başarısı için çok önemlidir. Sürdürülebilir kalkınma, döngüsel ekonomi, düşük karbonlu bir ekonomi ve bir biyo-ekonomi etkili bir vatandaş katılımı gerektirir. Vatandaşlara çevresel tutum ve davranışları benimsemeleri, yeşil seçimler yapmaları, sivil katılımı arttırmaları ve çevresel hak ve görevlerini bilmeleri ve uygulamaları istenmektedir.

Eğitim gelecekteki çevresel vatandaşları şekillendirmede kilit bir rol oynar; hiç kimse çevre vatandaşı olarak doğmaz, ancak eğitim yoluyla herkes böyle olabilir.

İklim değişikliği, biyolojik çeşitlilik kaybı, hava kirliliği ve diğer tüm yerel ve küresel çevre sorunlarının yaşandığı çevresel krizler, çevre vatandaşlarını güçlendirebilir bir eğitime gereksinim duymaktadır.

Çevresel Vatandaşlık Eğitimi pedagojik yaklaşımı, Avrupa Çevresel Vatandaşlık Ağı (2018a) tarafından tanımlanan Çevresel Vatandaşlık Eğitimi teşvik etmek için tasarlanmış bir öneridir. Tabii ki, bu yönde katkıda bulunabilecek başka yaklaşımlar da vardır.

“Çevresel Vatandaşlık Eğitime Bakış” ın amacı, bu yaklaşımın temel fikirlerini eğitimcilere ve öğretmenlere sunmaktır. Eğitimcilerin bunu yararlı bulacaklarını umuyoruz.

Dr Andreas Ch. Hadjichambis

Prof Pedro Reis

Başkan
Avrupa Çevresel Vatandaşlık Ağı
ENEC Cost Eylemi CA16229

Başkan Yardımcısı
Avrupa Çevresel Vatandaşlık Ağı
ENEC Cost Eylemi CA16229

Giriş

Çocuklarımız yarın ne tür bir çevrede yaşayacak? Bu sorunun cevabı büyük ölçüde konunun eğitim boyutunu içermektedir. Çocuklarımıza bugün verdiğimiz eğitim türü, gelecekte çevrelerini büyük ölçüde şekillendirecek; bu ortamı yönetme biçimleri bugün onlara verdiğimiz eğitime bağlı olacaktır. Çevresel vatandaşlık, sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir bir dünya için vizyondaki ana kavramdır. İlk defa, çevresel vatandaşlık konusunda anlaşmaya varılmış bir tanımdan bahsedebilmekteyiz; COST ENEC' de 37 ülkeyi temsil eden 120'den fazla akademisyen, bilim adamı ve araştırmacı, çevre vatandaşlığını şöyle tanımlamıştır:

“Özel ve kamusal alanda değişim aracı olarak hareket eden ve topluma katılan, yerel, ulusal ve küresel ölçekte, bireysel ve toplu eylemlerle, güncel çevre sorunlarının çözülmesi, yeni çevre sorunlarının oluşmasının önlenmesi, sürdürülebilirliğin sağlanması ve doğa ile sağlıklı bir ilişki geliştirilmesi yönündeki hareketler sorumlu çevresel vatandaşın davranışlarıdır. “Çevresel Vatandaşlık”, çevresel hakların ve görevlerin kullanılmasının yanı sıra, çevresel bozulma ve çevresel sorunların altında yatan yapısal nedenlerin belirlenmesi, sürdürülebilir bir çevrenin geliştirilmesi, kritik, aktif katılım ve sivil toplum için gerekli isteklilik ve yeterliliklerin de geliştirilmesi konularını da içerir. Bu yapısal nedenleri ele almaya, demokratik yollarla bireysel ve kolektif hareket etmeye ve nesiller arası adaleti dikkate alan bir katılımı gösterir (ENEC, 2018a)”.

Eğitim sistemleri ve okullar gençlerin giderek artan oranda aktif, katılımcı ve sorumluluk sahibi çevreci vatandaşa olmalarına büyük katkı sağlayabilir. Avrupa Çevre Vatandaşlığı ve Çevre Vatandaşlığı Eğitimi Ağı'nın başlangıç noktası, eğitim sistemlerinin ve okulların, çevre görevliliği için anahtar görevlerinden biri olarak yetkilendirilmeleri gerektiğidir. Bu kavramla birlikte öğrencilerimizin kararlarının ve karşılaşılan çevresel zorlukların etkilerini bilmelerini ve anlamalarını ve yeteneklerini ve bunların yeterli çevresel ve sosyal değişimlere neden olabileceğini anlamalarını gerektirir. Bunu yapabilmek için, öğrencilerin gerekli bilgi, beceri, tutum, yetkinlik ve davranışlarla donatılmaları gerekir. Çevre Vatandaşlığı Eğitimi, bu çevre vatandaşlarını bu özellikleri edinmeleri için eğitmeyi amaçlamaktadır.

Çevresel Vatandaşlık Eğitimi pedagojik yaklaşımı bu yöne işaret eden bir öneridir. Bu öneri Çevresel Vatandaşlık Eğitimi için ilham verici kapsamlı bir araç olarak önerilmektedir. Hacichambis ve Paraskeva-Hadjichambi (2019) tarafından tanımlandığı gibi, "Odak Olarak Çevresel Vatandaşlık Eğitimi", Çevresel Vatandaşlık Eğitimi pedagojik yaklaşımı içerisinde düzenli bir biçimde sunulmaktadır.

Bu yaklaşıma göre belirli unsurlar aşama ve adım olarak önerilir, ancak hepsini takip etmek veya belirli bir doğrusal düzende uygulanması zorunlu değildir. İncelenen çevre sorununa, eğitim seviyesine (örneğin, birincil veya ikincil) ve eğitim ortamlarına (örneğin resmi veya resmi olmayan) bağlı olarak, gerekli farklılaşma ve uyarlamalar yapılabilir. Bu sebepten dolayı öğretmenleri bu pedagojik yaklaşımın yönlerini uygulamaya ve değerlendirmeye çalışmaya davet ediyoruz.

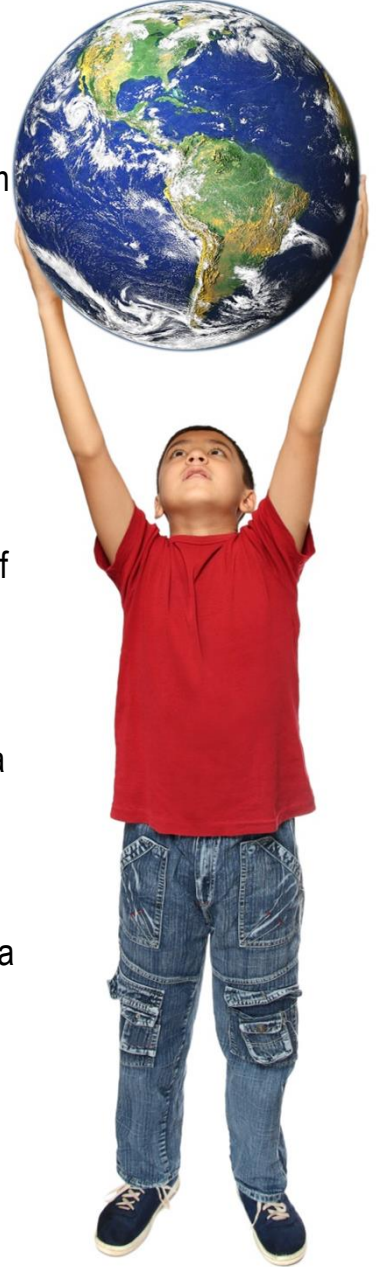
Başlangıçta, ÇEV Modeli, Çevresel Vatandaşlık Eğitiminin tanımını gösterir. İlerleyen sayfalarda, bu tanımın bazı temel kavramları (ENEC, 2018b) 'değişim ajanları', 'çevre problemlerini çözme', 'çevre problemlerini önleme', 'sürdürülebilirliği sağlama', 'doğa ile sağlıklı ilişki', 'çevresel haklar ve görevler', 'yapısal sebepler', 'sivil katılım' ve 'nesiller arası adalet' yer almıştır. Sonuç olarak, pedagojik yaklaşımın ana aşamaları ve adımları gösterilmiş ve mümkün olduğunca her yerde belirli örnekler ve fikirler ana başlıklar halinde özetlenmiştir.

Bu kavramların daha sürdürülebilir bir dünyanın şekillenmesine yardımcı olacağını umuyoruz.

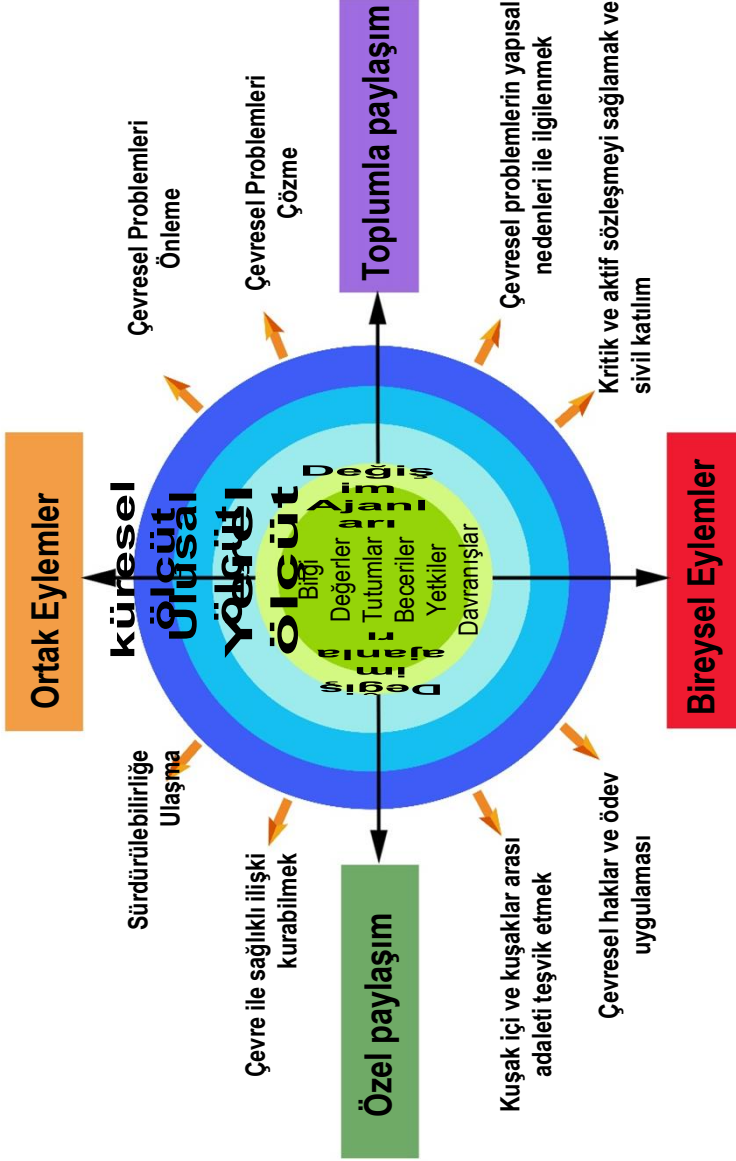
Çevresel Vatandaşlık Eğitimi

Çevresel Vatandaşlık Eğitimi (ÇVE), bir çevre vatandaşının sahip olması gereken gerekli beceri, değer, tutum ve yetkinliklerin yanı sıra tutarlı ve yeterli bir bilgi birikimi geliştiren eğitim türü olarak tanımlanır. Topluma özel ve kamusal alanda bir değişim aracı olarak hareket edebilmek ve bunlara katılmak için, yerel, ulusal ve küresel ölçekte, bireysel ve kolektif eylemlerle, çağdaş çevre sorunlarını çözme yönünde, doğa ile sağlıklı bir ilişki geliştirmenin yanı sıra sürdürülebilirliği sağlamak için yeni çevre sorunlarının maalesef olması gerekmektedir. Çevresel Vatandaşlık Eğitimi (ÇVE), vatandaşların çevresel hak ve görevlerini yerine getirmelerinin yanı sıra çevresel bozulma ve çevre sorunlarının altında yatan yapısal nedenleri belirlemek, kritik, aktif katılım ve sivil katılım için isteklilik ve yetkinlikleri geliştirmek için önemlidir. Bu yapısal nedenleri ele almak, demokratik yollarla bireysel ve kolektif hareket etmek ve nesiller arası adaleti dikkate almak da gereklidir (ENEC, 2018b)

Çevresel Vatandaşlık Eğitimi (ÇVE) Modeli

ÇVE'nin tanımı, ÇVE modelinde görselleştirebilir.

ÇVE Modelinde her çıktının konumu (turuncu oklar) eylemlerin boyutları, küreler ve ölççeklerle ilişkisini göstermektedir.

Kaynak: Hadjichambis, A. Ch. & Paraskeva-Hadjichambi D. (2019). Education for Environmental Citizenship: the pedagogical approach. In: A. Ch. Hadjichambis, P. Reis, D. Paraskeva-Hadjichambi et al. (Eds) *Conceptualizing environmental citizenship for 21st century education* (pp 260-290). Cham, Switzerland: Springer.

Temel Kavramlar

1
1

Değişim Elçileri:

Daha önce hiç olmadığı gibi, istekli olan ve gezegenimizin yararına çevreye ve topluma değişiklikler getirebilen çevre vatandaşlarına ihtiyacımız var. Değişim ajanları, değişim katalizörü olarak hareket edebilen, karar vermede yer alan ve akranları ve yetişkinler için eğitimci olarak hareket eden vatandaşlardır.

Çevresel Problemleri Çözmek:

Mevcut çevre sorunlarının çözülmesi zor olduğu doğrudur. Mevcut çevre sorunları:

- acil çözüme ihtiyaç duyar
 - karmaşıklığı ile ayırt edilir
 - çevresel, ekonomik ve sosyal bileşenleri vardır
 - Yerel, ulusal ve küresel boyutlara sahiptir
- Çevresel vatandaşlar, mevcut çevre sorunlarının çözümüne katkıda bulunabilecek vatandaşlardır.

Çevresel Sorunlarının Önlenmesi:

Gündelik hayatımız çevreyi etkiler. Her gün, kararlarımızın ve eylemlerimizin çoğunun çevre üzerinde etkisi vardır ve yeni çevre sorunlarına yol açabilir. Çevresel vatandaşlar, yeni çevre sorunlarının önlenmesine katkıda bulunan vatandaşlardır.

Sürdürülebilirliğin sağlanması:

Sürdürülebilirlik, dengeli bir ortamda değişimi sürdürme sürecidir. Gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılama yeteneğinden ödün vermeden mevcut nesillerin ihtiyaçlarını karşılayan gelişime odaklanır. Çevreci vatandaşlar sürdürülebilirliğin önemini farkındadır ve çevresel, sosyal ve ekonomik boyutları da göz önünde bulundurarak onun yerine getirilmesi için mücadele ederler.

Doğa ile sağlıklı ilişki:

İnsanlar doğayla bağlarını kaybettiler. Antropojenik ortamlarda büyürler, yaşarlar ve yaratırlar ve doğaya olan bağımlılıklarının farkında değiller. Yaptıklarının doğa ve çevre üzerindeki etkilerini görmezden gelirler. Çevre vatandaşlarının doğa ile sağlıklı bir ilişkileri vardır. Doğaya değer verirler, saygı duyarlar ve korurlar.

Çevresel haklar ve görevler

Sıradan vatandaşlar, örgütler, hükümetler, uluslararası gruplar olarak hepimiz çevre haklarına ve çevresel ödevlere sahibiz. Çevre vatandaşları çevre hak ve görevlerini bilir ve uygular. Onlar toplumdaki diğer grupların, hükümetlerin ve uluslararası grupların aynı şeyi yapmalarını teşvik ederler.

Yapısal nedenler:

Çevresel sorunlarının çoğunlukla yapısal nedenleri vardır. Bu yapısal nedenler genellikle yüzeysel bir inceleme ile anlaşılabilir. Ekonomik sistem, çevre mevzuatının yanlış uygulanması, etkin yapıların eksikliği, müdahale ve yolsuzluk, çevre sorunlarının yapısal nedenleri olabilir. Çevresel vatandaşlar, çevre sorunlarının yapısal nedenlerini araştırarak tespit etmeye ve çözüm bulmaya çalışmalıdırlar.

Sivil katılım:

Mevcut çevresel problemler, sivil katılımımızın yanı sıra, hepimizin aktif, sosyal ve eleştirel katılımını gerektirmektedir. Çevresel vatandaşlar karar alma sürecine dahil olmalıdırlar. Özel ve kamusal alanda bireysel ve toplu olarak hareket etmeli, ayrıca yerel, ulusal ve küresel ölçekte de aktif olmalıdırlar.

Kuşak - içi adalet:

Kuşak içi adalet, bir neslin içindeki adalet anlayışıdır. Dünyada sıklıkla aynı kuşak üyeleri arasındaki adaletsizliği görüyoruz. Eşitsizliği, ayrımcılığı ve hakların sınırlandırılmasını görüyoruz. Coğrafi seviyede büyük farklılıklar görüyoruz (örneğin, Kuzey-Güney). Çevresel vatandaşlar sosyal adaletin önemli olduğunu fark eder ve bu nedenle kuşak içi adaleti arar ve talep ederler.

Bizler kuşaklar arası adaleti arıyoruz

Kuşaklararası adalet, farklı nesiller arasındaki çevresel haklar ve görevler ile ilgili adalet anlayışıdır.

Sürdürülebilirlik ilkesi, gelecek nesillerin haklarına saygı göstererek kendi ihtiyaçlarını karşılamayı gerektirir.

Çevresel vatandaşlar, kuřaklar arası adaleti ararlar.

Çevresel Vatandaşlık Eğitimi (ÇVE), eğitimin her seviyesinde ve tüm ortamlarında uygun bir farklılaşma ile uygulanabilecek ÇVE Modelini desteklemektedir.

ÇVE pedagojik yaklaşımında altı aşama önerilmiştir:

Tüm aşamaları ve adımları takip etmek ya da belirli bir doğrultuda uygulanmak zorunlu değildir. İncelenen çevre sorununa, eğitim seviyesine (örneğin, ilköğretim veya ortaöğretim) ve eğitim ortamlarına (örneğin resmi veya resmi olmayan) bağlı olarak, gerekli farklılıklar ve uyarlamalar yapılabilir.

Eylemlerin Planlanması

17

Öğrenciler, paydaşların çevre problemleri ile ilgili düşünceleri üzerine çalışmalıdır.

İlgili paydaşlar

- Çevre planlamacıları
- Ekolojistler
- Öğrenciler
- Komşular

Öğrenciler paydaşların farklı düşünce ve fikirlerini gruplandırmalıdır.

Farklı fikirlerin gruplanması

- Paydaşların pozitif ve negatif görüşlerini alarak gruplandırmak
- Paydaşlar ve farklı fikirleri arasındaki ilişkileri gruplandırmak

Öğrenciler çevresel problemlerin olası alternatif çözümlerini araştırırlar.

Alternatif Çözümler

- Projenin iptal edilmesi
- Projeyi farklı bir alana bölgeye yönlendirme
- Projenin azaltma tedbirlerinin uygulanması

Öğrenciler planlanan değişikliklerle olası yapısal direnci incelerler.

Yapısal direnc

- Sistemden kaynaklanan direnc
- Elastik olmayan kanunlar
- Çakışan çıkarlar ve müdahale
- Çevre pahasına büyümeye elverişli ekonomik koşullar

Öğrenciler, planlanan eylemlerden ortaya çıkabilecek riskleri değerlendirir.

Risk Değerlendirmesi

- Toplum içinde sıkıntı ve çatışma
- Kişisel ve/veya kolektif düzeyde suçlama

Karar verme

Öğrenciler alternatif bir çözüm seçer ve karar verir

- En uygun alternatif çözümü seçme
- Bilim adamları ve çevre kuruluşlarıyla iletişim kurma
- Yardım için politikacılarla iletişim kurma

Çevresel Hak ve Görev Uygulamaları

Öğrenciler çevre hak ve görevlerini uygularlar

- Çevresel verilere genel erişim (Aarhus sözleşmesi)
- Kamu katılımı hakkını uygulama
- "Kirlenen öder" ilkesinin uygulanması

Toplumdaki eylemler

Öğrenciler bireysel ve kolektif eylemleri özel ve kamusal bir alanda uygular

- Yerel gazetelerde makaleler yayınlama
- Radyo ve TV yayınlarına katılma
- Kampanya lobiciliği düzenleme

Kamuoyu tartışmaları

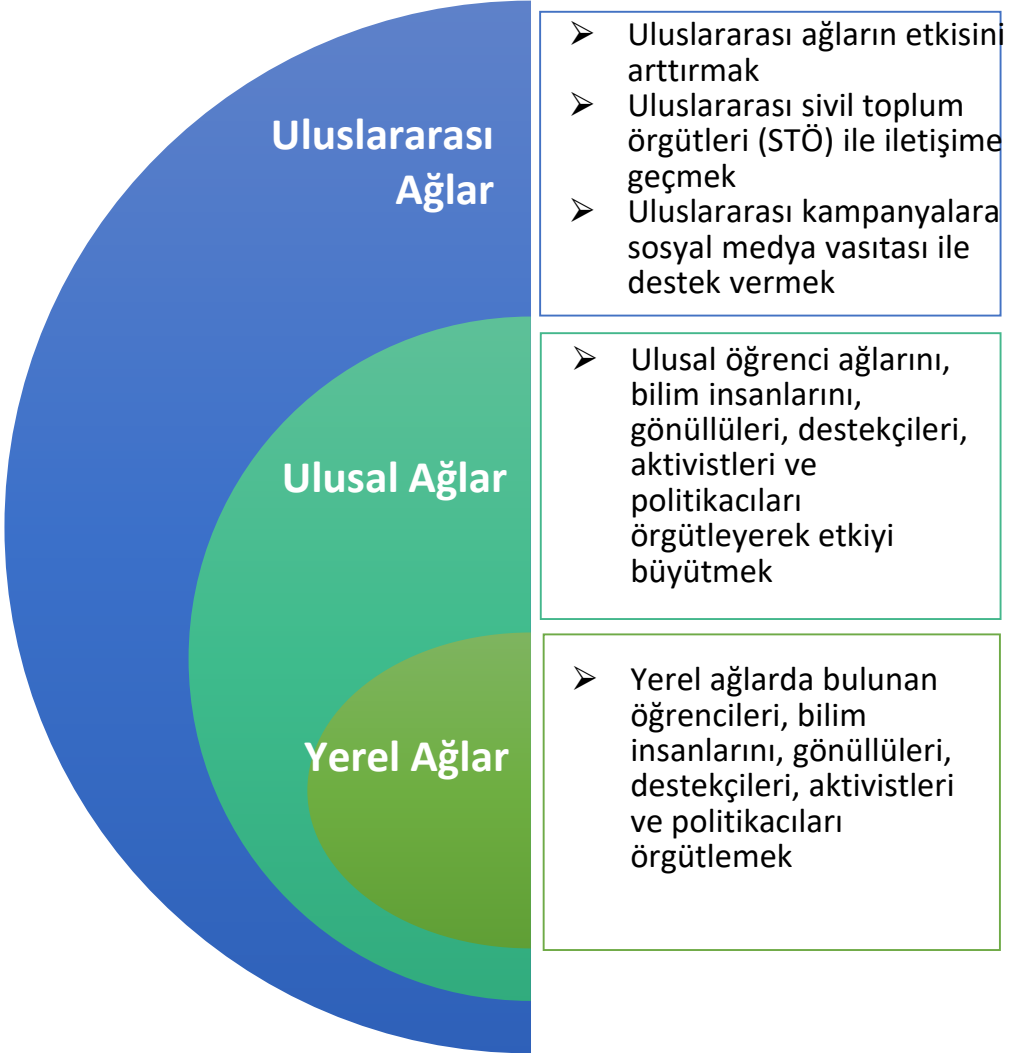
Öğrenciler kamusal tartışmaları organize eder ve/veya katılır

- Okulda tartışmalar düzenleme
- Topluluk tartışmaları düzenleme
- TV'deki tartışmalara katılma

Öğrenci aktivitesi

Öğrenciler gençlik aktivitelerini organize eder

- Akranlarını, aileleri, mahalleleri ve genel halkı bilgilendirmek
- Protestoları veya gösterileri organize etmek ve bu gösterilere katılmak

Değişimi Destekleme

Öğrenciler değişimi desteklemek için ek faaliyetlerde bulunur

- **Konuyu gündemde tutma**
(ör. TV haberleri, radyo programları)

Önlemlerin Belirlenmesi

Öğrenciler, değişimi sürdürmek için yeni önlemler belirler

- **Değişimi güçlendirmek için yeni önlemler ve eylemlerin belirlenmesi (örneğin uluslararası aktivistlerin davet edilmesi)**

Yapısal Nedenlerin Ele Alınması

Öğrenciler yapısal nedenleri gidermek için eylemler uygular

- **Her seviye ve alandaki diğer eylemlerin entegrasyonu (ör. meclise resmi yazı yazılması)**

İnsanların Ödüllendirilmesi

Öğrenciler kendilerine katkı sunan ve yardım eden kişileri ödüllendirir

- **Öğrencilerin, gönüllülerin ve destekçilerin ödüllendirilmesi (örneğin, ödül, sertifika ve madalya verilmesi)**

Toplumun Bilgilendirilmesi

Öğrenciler, toplumu yaptıkları faydalı eylemler konusunda bilgilendirir

- **Başarılı eylemlerinin yayılması (örneğin, sosyal ağlardaki sergiler, yazılar ve videolar)**

DEĞERLENDİRME VE YANSIMALARI

21

Kontrol etme

Öğrenciler yaptıkları eylemlerin başarısını denetler.

- **Radyo ve TV programlarının başarısının kontrol edilmesi**

Ölçme

Öğrenciler bazı boyutlardaki değişiklikleri ölçerler.

- **Öğrencilerin katıldıkları aktivitelerdeki çevresel tutumlarında oluşan değişikliklerin ölçülmesi**

Değerlendirme

Öğrenciler yaklaşımın etkinliğini değerlendirir.

- **İzlenen aşamaların ve adımların etkinliğinin değerlendirilmesi**

Denetim

Öğrenciler izlenen yaklaşımın bilinmeyen boyutlarını denetler.

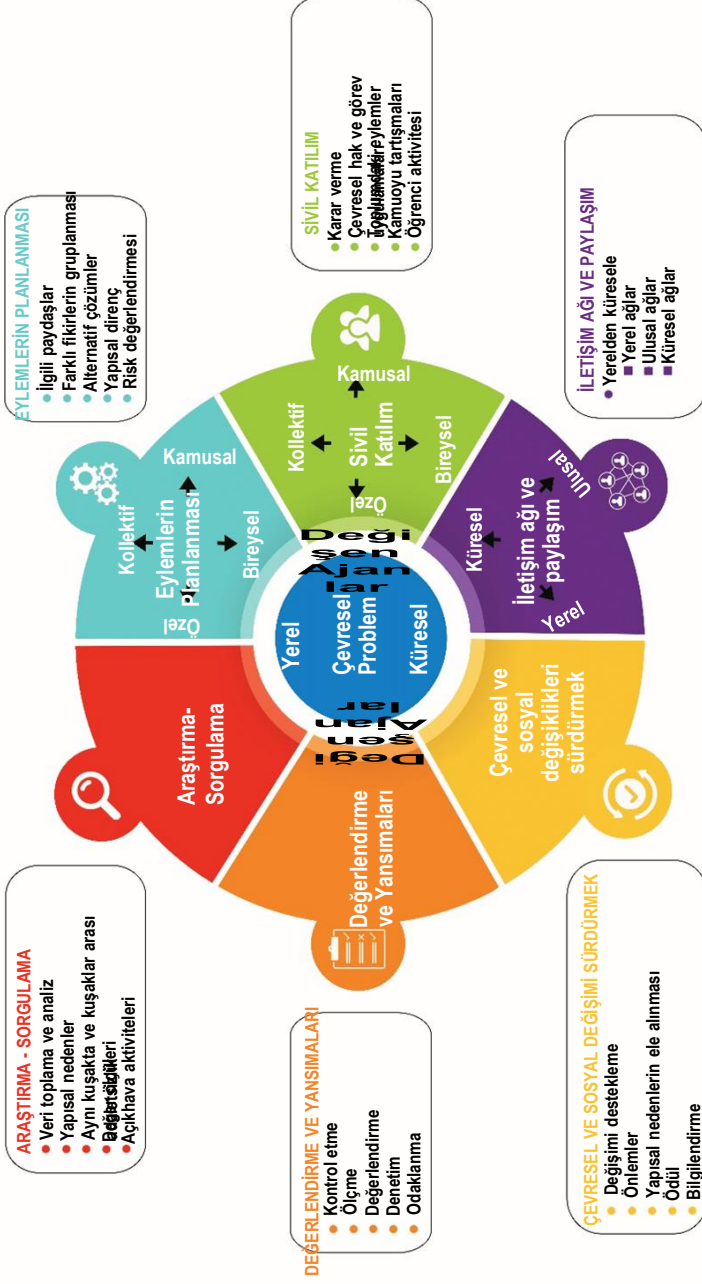
- **İncelenen çevresel problemde bilinmeyen bir boyut olup olmadığının denetlenmesi (örneğin beklenmeyen veya tahmin edilemeyen birşey)**

Odaklanma

Öğrenciler yaklaşımın pozitif ve negatif yönleri ile öğrenilen derslere odaklanır.

- **Yaklaşımın olumlu ve olumsuz yanlarına odaklanması (örneğin, alandaki öğrencilerin motivasyonu olumluydu)**

Çevreci Vatandaşlık Eğitimi İçin Pedagojik Yaklaşım

Source: Hadjichambis, A. Ch. & Paraskeva-Hadjichambi D. (2019). Education for Environmental Citizenship: the pedagogical approach. In: A. Ch. Hadjichambis, P. Reis, D. Paraskeva-Hadjichambi et al. (Eds) *Conceptualizing environmental citizenship for 21st century education* (pp 260-290). Cham, Switzerland: Springer.

- European Network for Environmental Citizenship – ENEC (2018a). Defining “Environmental Citizenship”. Retrieved from <http://enec-cost.eu/our-approach/enec-environmental-citizenship/>
- European Network for Environmental Citizenship – ENEC (2018b). Defining “Education for Environmental Citizenship”. Retrieved from <http://enec-cost.eu/our-approach/education-for-environmental-citizenship/>
- European Network for Environmental Citizenship – ENEC (2018c). Defining “Environmental Citizen”. Retrieved from <http://enec-cost.eu/environmental-citizen/>
- Hadjichambis, A. Ch. & Paraskeva-Hadjichambi D. (2019) Education for Environmental Citizenship: the pedagogical approach. In: A.Ch. Hadjichambis, P.Reis, D. Parakseva-Hadjichambi et al. (Eds) *Conceptualizing environmental citizenship for 21st century education* 260-290. Cham, Switzerland: Springer.

Teşekkür

Bu kitapçık, COST ENEC - Avrupa Çevre Vatandaşlık Ağı (CA16229) COST (Avrupa Bilim ve Teknoloji İşbirliği) tarafından desteklenen çalışmalara dayanmaktadır.

ENEC Konsorsiyumu: Bu kitapçığın çevirisinden sorumlu yazarları

Arnavutluk: Nevila XHINDI, Enis SOKOLI

Avusturya: Katharina LAPIN, Florian LEREGGER, Johann ZOESCHER

Bosna Hersek: Mirjana ZABIC (Sırpça), Haris GEKIC (Bosnalı)

Bulgaristan: Dilyana KERANOVA, Boris MANOV

Hırvatistan: Ivan SULC, Slaven GASPAROVIC, Barbara SLADONJA, Danijela POLJUHA

Kıbrıs: Andreas Ch. HADJICHAMBIS, Demetra PARASKEVA-HADJICHAMBI

Fransa: Theodora BALMON, Bruno GARNIER

Yunanistan: Marianna KALAITZIDAKI, George FARANGITAKIS, Anastasia PASCHALIDOU, Themistoklis SBAROUNIS

Macaristan: Boldizsár MEGYESI, Adrienne CSIZMADY, Imre KOVÁCH, Zoltán FERENCZ

İzlanda: David C. FINGER

İtalya: Daniela CONTI, Luca BAGLIVO, Claudia SARTORETTI

İsrail (İbranice): Keren MINZ, Zvi WEINSTEIN, Daphne GOLDMAN, Ariel SARID

Litvanya: Audronė TELEŠIENĖ, Aistė BALŽEKIENĖ, Audra BALUNDĖ

Karadağ: Irena PETRUSIC (Bilafer), Sanja PERUNICIC, Jovana JOVANOVIC

Sırbistan: Mirjana LENHARDT, Vesela RADOVIC, Vladan DJOKIC, Zorana DJORDJEVIC, Mirjana CUJIC

Slovakya: Vladislav KAPUTA, Hubert PALUŠ, Hana MAŤOVÁ, Mikuláš ŠUPÍN

Slovenya: Željko OSET, Maša KOVIČ DINE

İspanya: María Gema PARRA ANGUITA, Alexandra DELGADO JIMÉNEZ, Marta ROMERO ARIZA

Türkiye: Hasan Volkan ORAL, Aliye Suna ERSES, Erkan ÇERMİK

Yayıncı:

European Network for Environmental Citizenship – ENEC Cost Action (CA16229)

Bu kitapçık; aşağıdaki gibi tam olarak referans gösterilebilir:

Hadjichambis, A. Ch., Paraskeva-Hadjichambi D., Reis, P., Knippels, M.C., Christodoulou A., Xhindi, N., Sokoli, E., Lapin, K., Leregger, F., Zoescher, J., Zabic, M., Gekic, H., Keranova, D., Manov, B., Sulc, I., Gasparovic, S., Sladonja, B., Poljuha, D., Balmon, T., Garnier, B., Kalaitzidaki, M., Farangitakis, G., Paschalidou, A. Sbarounis, T., Megyesi, B., Csizmady, A., Kovách, I., Ferencz, Z., Finger, D.C., Conti, D., Baglivo, L., Sartoretti, C., Minz, K., Weinstein, Z., Goldman, D., Sarid, A., Telešienė, A., Balžekienė, A., Balundė, A., Petrusic (Bilafer), I., Perunicic, S., Jovanovic, J., Lenhardt, M., Radovic, V., Djokic, V., Djordjevic, Z., Cujic, M., Kaputa, V., Paluš, H., Maťová, H., Šupín, M., Oset, Z., Kovič Dine, M., Parra Anguita, M.G., Delgado Jiménez, A., Romero Ariza, M., Oral, H.V., Erses Yay, A.S., Cermik, E. (2019). *Education for Environmental Citizenship In Focus (in English)*. Lemesos, Cyprus: European Network for Environmental Citizenship – ENEC Cost Action.

Bu kitapçık için önerilen referans:

ENEC Consortium (2019). *Education for Environmental Citizenship In Focus (in English)*. Lemesos, Cyprus: European Network for Environmental Citizenship – ENEC Cost Action.

Bu kitapçık için kullanılan kitap bölümü:

Hadjichambis, A. Ch. & Paraskeva-Hadjichambi D. (2019). Education for Environmental Citizenship: the pedagogical approach. In: A. Ch. Hadjichambis, P. Reis, D. Parakseva-Hadjichambi et al. (Eds) *Conceptualizing environmental citizenship for 21st century education* (pp 260-290). Cham, Switzerland: Springer.

ENEC Yürütme Kurulu (YK):

- Dr Andreas HADJICHAMBIS (CY), Cyprus Center for Environmental Research and Education, CYCERE, MOEC, Cyprus (Action Chair)
- Prof Pedro REIS (PT), University of Lisbon, Portugal (Action Vice-Chair)
- Çalışma Grubu Başkanları:
 - Dr Marta ROMRO ARIZA (ES), University of Jaen, Spain (Primary Formal)
 - Dr Jelle BOEVE-DE PAUW (BE), University of Antwerp, Belgium (Primary Non Formal)
 - Dr Niklas GERICKE (SE), Karlstad University, Sweden (Secondary Formal)
 - Dr Demetra HADJICHAMBI (CY), Cyprus Center for Environmental Research and Education, CYCERE, MOEC, Cyprus (Secondary Non Formal)

- Diğer Üyeler:

- Dr Andri CHRISTODOULOU (UK), University of Southampton, UK (Early Career Investigator and Gender Equality Coordinator – STSM Coordinator)
- Dr Marie-Christine KNIPPELS (NL), Universiteit Utrecht, Netherlands (Dissemination Board Coordinator – Communication Manager)

Çalışma Gruplarının Başkan Yardımcıları:

- 1.Çalışma Grubu Başkan Yardımcısı: Dr Audrone TELESIENE, Kaunas University of Technology, Lithuania
- 2. Çalışma Grubu Başkan Yardımcısı: Dr. Rares HALBAC-COTOARA-ZAMFIR, Universitatea Politehnica Timisoara, Romania
- 3. Çalışma Grubu Başkan Yardımcısı: Dr Lihong HUANG, Oslo Metropolitan University, Youth Research Unit of NOVA, Oslo, Norway
- 4. Çalışma Grubu Başkan Yardımcısı: Prof Daphne GOLDMAN, Beit Berl Academic College, Israel

ISBN: 978-9963-9275-7-9

Avrupa Çevre Vatandaşlığı Ağı (ENEC) -COST Aksiyonu (CA16229- Horizon 2020)- olarak finanse edilmiştir. Avrupa'daki Çevre Vatandaşlığının anlaşılmasını, uygulanmasını ve değerlendirilmesini geliştirmek amacıyla 38 ülkeden 120'den fazla uzman bir araya gelmiştir. Çevre Vatandaşlığı ekonomi, politika, felsefe, organize ve kurumsal yönetim ve pazarlama gibi birçok farklı alanda etkili konsept olmuştur ve eğitim alanında da bu kavramlardan yararlanılıp yeniden kurgulanabilir. İklim değişikliği, biyolojik çeşitlilik kaybı, hava kirliliği ve diğer tüm yerel ve küresel çevre sorunlarının yaşandığı bir çevresel kriz, çevre vatandaşlarını güçlendirecek bir eğitimi gerekli kılmaktadır. Bu şekilde verilecek eğitim, gelecekteki çevresel vatandaşları şekillendirmede kilit bir rol oynar.

Çevresel Vatandaşlık Eğitimi pedagojik yaklaşımı, bu yöndeki hususları hedefler. Bu yaklaşım, aşamalar ve adımlar gibi belirli unsurların bulunmasını gerektirir, ancak hepsini takip etmeyi veya belirli bir çizgide uygulamayı zorunlu kılmaz. İncelenen çevre sorununa bağlı olarak, eğitim seviyesi (örneğin, birincil veya ikincil) ve eğitim ortamlarında (örneğin resmi veya resmi olmayan) gerekli farklılıklar ve değişiklikler yapılabilir.

Umudumuz eğitimle ilgilenen kitlenin bu anlatılanları faydalı bulmasıdır.